

Transformacja miast post-jugosłowiańskich. Antropologiczne studium przypadku Tetowa w Macedonii. To projekt naukowy, który zakłada przeanalizowanie przestrzeni publicznej i stosunków społecznych w wieloetnicznym mieście w Macedonii. Tetowo, przez wielu nazywane Albańska stolica w Macedonii, to ponad 50-tysięczne miasto położone tu przy granicy z Kosowem. Choć leży w Macedonii, większość jego mieszkańców stanowi rdzenni Albańczycy. Od upadku Jugosławii zostało poddane znaczącym zmianom urbanistycznym i społecznym.

Macedonia to młody kraj, który powstał w 1991 roku w rezultacie rozpadu Jugosławii. Od początku swojego istnienia zmagał się z wieloma problemami politycznymi i społecznymi, w tym napięciami etnicznymi. W 2001 roku, w Tetowie, doszło do starć między albańskimi partyzantami a armią macedońską. Rebelianci wystąpili zbrojnie walczyć o prawo do samostanowienia albańskim w instytucjach państwowych, dostępu do wyższej edukacji w języku albańskim oraz politycznej autonomii. Kilkumiesięczna wojna domowa, zakończona Porozumieniem Ochrydzkim, jest uważana za przełomowe wydarzenie w mieście. Od tego momentu miasto zaczęło nabierać albańskiego charakteru: nazwy ulic noszące imię socjalistycznych macedońskich rewolucjonistów zostały zmienione na upamiętniające albańskich bohaterów. Główny plac oraz pomniki gloryfikujące Jugosłowiańską walkę z faszyzmem, zrównano z ziemią i częściowo zaadoptowano na parking samochodowy. W kawiarniach, w których kiedyś mogło być spotkanie macedończyków, dzisiaj przesiadują Albańczycy. Miasto cieszy się dużą popularnością wśród młodych reprezentantów tej grupy etnicznej. Dowodem na to jest coraz większa liczba studentów z państw byłej Jugosławii. Młodzi Albańczycy rozpoczynają naukę w dwóch nowo otwartych albańskich uniwersytetach.

Projekt realizowany przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ma na celu zbadanie, w jakim kierunku zmienia się miasto, jak przemianowywane są ulice, szkoły, a nawet hotele. Badaczy interesuje proces przemiany Tetowa z jugosłowiańskiego prowincjonalnego miasta w Albańską stolicę w Macedonii. Jednak nie tylko symboliczny aspekt przeobrażenia będzie celem tego trzyletniego projektu. Antropologowie kulturowi zwrócą również uwagę na to, jak zmiany w mieście są odbierane przez jego mieszkańców oraz jak wpływają na stosunki społeczne.

Warto podkreślić, że badania są prowadzone w bardzo dynamicznie zmieniającym się mieście, które nie zostało opisane ani przez polskich, ani zagranicznych naukowców. Obecne przemiany Tetowa mają charakter przełomowy i wymagają udokumentowania, opisu oraz analizy.

Naukowcy planują propagować efekty badań na konferencjach w Polsce i zagranicą. Niemniej, choć projekt ma ściśle akademicki charakter, zakłada on również popularyzację zebranych materiałów etnograficznych wśród osób nie tylko związanych z antropologią. W przyszłości wszyscy zainteresowani będą mogli znaleźć materiały z Macedonii w Cyfrowym Archiwum Józefa Burszty. Już po półtora roku od rozpoczęcia badań jego stronach będzie można korzystać na licencji Creative Commons, z opisanych zdjęć, nagrań i wywiadów z Tetowa w formacie cyfrowym.